

Žustantis Žmogus

Parašė žurnalistas.

Kriminalinio teismo salė. Šalta, rusti atmosfera — jokio pasigailėjimo, širdies čia nieškok. Eina trumpos, aiškiai prasižengimų įrodymais bylos.

Girtuoklis vyras savo žmoną sužalojęs — šeši mėnesiai kalėjimo.

Pavogęs automobilį vagilius — ant-ras prasižengimas — trys metai kalėjimo.

Moteris pasikėsinusi krautuovėje pavogti suknelę dviejų dolerių vertės — šeši mėnesiai kalėjimo.

Ir taip eina įvairių kriminalių prasižengėlių galerija, kurios kelio galas — kalėjimas.

Policistas įveda į teismo salę jaunuolį, kuriuo visi susidomėjo. Liesa, augšta, truputį sulinkus, vos į vyrą susiformavusi figura. Gražaus, simpatingo veido, tamsiais plaukais jaunuolis. Visoje veido išreiškoje ir liudnose, mėlynose akyse spindi kukliškasis nekaltumas. Atsisėdęs jaunuoliui kaltinamųjų skyriuje, jo sumišęs veidas šalto ramumo bangoje paskendo ir ilgesio pilnas akis įsmeigė į langą.

Teismo sekretorius perskaito jaunuoliui keliamą kaltinimą ir tartytojas pašaukia tulą moterį į liudininko kedę. Moteris liudija, kad šis jaunuolis kartu su kitais dviem plėšikais įsiveržė į jos namus ir šautuvais rankose grumodami jai, atėmė iš jos 20 dolerių.

— Vardas, pavardė? — klausia tartytojas liudininko kedėn pasodinto jaunuolio.

— Jurgis Miškinis — atsakė liudnai tardomasis.

- Amžius?
- Aštuoniolika metų.
- Gyvenimo vieta?
- Benamis.
- Turi giminių?
- Tėvą ir brolių.
- Kur jie gyvena?
- Nežinau...
- Nežinau kur tavo tėvas gyvena?!
- nustebe klausia tartytojas.
- Jie taip pat benamiai, bedarbiai — pakeltus balsu atsakė jaunuolis, pažvelgdamas į teisėją.
- Dalyvavai su kitais dviem apsiginklavusiais užpuolikais apiplėšime ponios Bekojienės? — klausia pakeltus balsu tartytojas.
- Taip...
- Su ginklu rankoje, su pasirizimu žudyti, jei plėšimas būtų sutrukytas?
- Jokio ginklo neturėjau ir neturiu.
- Bet tavo draugai buvo ginkluoti?!
- Nežinau, nemačiau...
- Nematai savo ginkluotų draugų?!
- visu balsu šaukia tartytojas.
- Nemačiau ir nieko neįėjaučiu tuo momentu.
- Plėšime dalyvavai?
- Taip.
- Baigta! Jusų malonybe — kreipiasi tartytojas į teisėją — kaltė aiškiai įrodyta. Pats kaltinamasis pripažįsta ginkluoto plėšimo dalyviu, todėl pasiremdamas įstatymais ir visuomenės saugumo delei meldžiu skirti didžiausią sulig įstatymų bausnę, — užbaigė tartytojas.
- Pirmas prasižengimas? — ilgokai patylėjęs švelniu balsu klausia teisėjas.
- Pirmas... — vos girdimai atsako sujaudintas jaunuolis.
- Kuriuo tiksluėjai plėšikauti?
- Nežinau... Išalkęs, sušalęs, apdris-kęs, apvienėjęs, gatvės gyvenimo nukankintas... — drebančiu balsu paaiškino jaunuolis.
- Užsimastė teisėjas ir atsilošęs kedėje simpatingai žiūrė į nelaimingą jaunuolį. Pagaliau neramiai pasijudino teisėjas ir ramiau, šaltu balsu tarė:
- Įstatymai nežino pasigailėjimo. Nuo penkių iki dešimt metų kalėjimo...
- „Koki žiaurus įstatymai, kokios rus-čios teisėjo pareigos!“ — pamaniau sau.
- Žustantis žmogus... — pusbalsiai tarė šalė marės sėdintis apysenis vyras.
- Taip, įstatymai pasmerkia pražuvimui dar į vyrus nesuaugusį vaiką — pridūrė nepajįstamas, kuomet pažvelgiau į jį.

marškiniai, tai visas jo apsirengimas.

— Štai mano avalai — šypsodamas pakėlė kojas ir parodė skylėtais padais avalus, pro kuriuos matėsi nuogos kojos.

— Išalkęs, peršalęs užėini į geležinkelio stotį susišilti. Pastebės sargas ir išmeta į gatvę visai kolidamas. Apiplyšusiam benamiui į jokią viešą vietą užėiti negalima. Nueini į miesto prieglaudą nakvynės ieškoti — nėra vietos, senesnių perplina.

„Tu jaunas, gali daugiau pakęsti“ — atsako tau.

— Niekur nerandi širdies, jokio pasigailėjimo, užuojautos, jokios pagelbos. Tokiais momentais, jei įmanytum, visą pasaulį, visus žmones sudraskytum! Gatvės gyvenimo nukankintam nieko bausės, nieko peržemo gyvenime nėra. Sako, biūrus darbas vagiliauti, plėšikauti. Bet dar biūriau gatvėje merdėti... Nepapildęs prasižengimo, niekur prieglaudos negausi.

— Darbo ieškoti nebando? — pagaliau klausiu jo.

— Nesijuok tamsta iš manęs? Gauti darbą taip apsirengusiam, kaip aš? Turbut tamsta nežinau ką reikią darbu ieškoti. Nuskurusį, išbadėjusį benamį kiekvienas pamatęs iš tolo šaukia:

„Valkata, tinginys, gyvenimo išmaita!“

— Tiesa, tiesa... — pritariu jam atsiminęs tartytojo nuosprendį.

Priėjęs sargas pastebėjo, kad jau laikas skirtis. Visa širdimi užjaudamas nuteistam jaunuoliui paspaudžia jam ranką ir eidamas iš kalėjimo mąščia:

„Koks žiaurus ir neteisingas gyvenimas, kokia suirusi, išgvėrusi ir suidiotėjusi mūsų valstybės santvarka. Išmetame vaikus į gatvę, kad jie kriminalistais išsiauklėtų, o vėliaus tuos prasižengėlius gaudome, teisiame ir baudžiame, bilionus dolerių kas met tam išleisdami. Idiotizmas!“

— Ar ne tiesą sakiau? — klausia tartytojas teismabučio koridoriuje sutikęs mane grįžtantį iš kalėjimo.

— Ne tiesą! — griežtai jam atsakiau. — Nelaimingai žustantis žmogus. Tukstančiai tokių į gatvę išmestų nekaltų vaikų žūsta. Ar žinai, ponas Tartyto-ju, kad benamis jaunuolis negali rasti jokios prieglaudos nepapildęs prasižengimo? Musų valstybės santvarka, jos įstatymai, jų vykintojai auklėja kriminalistus!...

Pečiais patraukęs ir keistai nusišypsųsojęs tartytojas nuėjo sau.

Liudėsime Džiaugsmo

Tiek sukelia skausmo pageltę žalumas Radastų žiedeliai suvytę — Taip rodos ir mums Nuovys saulėtoji jaunystė...

Ir mes, kaip tie medžiai apnuoginti vėjo Liudėsime vaikiško džiaugsmo, Ilgšimės pievų kurios nužydėjo, Išlėkusių paukščių...

P. Zablockis.

Užsileido Saulė

Užsileido švelni saulė Man gyvenimo kely; Žuvo siekiai, žuvo meilė; Jaučias tuštuma širdy. Kur jųs dingot, jaunos dienos, Lig pavasario žiedai, Ir tos linksmos jautrios dainos, Ką skambėjot nesena? Išblaškytos kilnios mintys, Temst' gyvenimo naktis, Reikės liudėsy kankintis, — Džiaugsmo dienos nebegrįžs... Kiek turėčiau aš troškimų, Grįžt pėdomis atgalios... Grįžt prie džiaugsmo, prie jaunimo, Tad gyventi, but meiliaus, Veltui troškimas — svajonė!... Kas praėjo — nebegrįž! Ir aušra ta deimantinė, Man daugiau jau neprašvis! Niuros tamsios vien dieneles Lig istoriški sapnai, Slinks artyn vis valandėles Kol prieglaus šalti kapai.

L. Grigaitis.

Kasžin

Kasžin kokia dalis mus' butį lydi? Kasžin kokie keliai rytojų kuria? — Ir gėlės tos kasdien žydi Ir žiniai nežinia kasdien iš naujo buria.

Kasdien keliaujam, einam, aplankome margas gėles, Prispaudžiam prie krutinių baltų alyvų pluoštą Ir vėl skubėdami, bijodami sugaišti valandėles Ir klojam, varomės į amžinybės uostą...

Kasdien matom tuos pačius keleivius, Tuos pačius stuksančius tolybėje fijordus, Tos pačios dienos, lyg amžinybės deivės, Vilioja mus kasdien nežemiškai akordais.

Tiek daug kelių likimas mums paskyrė, Tiek daug paskirti dar gyvatai žada... Jau daug keleivių pasiklydę nusiyrė Ir daug jau žydinčių gėlių nebesurado...

Tada ir vėl kasžinkas butį lydi Ir vėl kasžin kokie keliai rytojų kuria? Ir gėlės tos kasdien iš naujo žydi, Ir žiniai nežinia kasdien iš naujo buria... P. Zablockis.

Ir Skrenda į Dausas...

Ir skrenda į dausas tie mėlyni paukščiai Ir vasarų aidas palangėmis krykščia, Prabėgo jau metas ir miršta jau džiaugsmas

Ir svyra šešėliai dienų vakarykščių...

Pakluonėms nuleidę šakas beržai sako, Kad vasara dingo, kad lapas jau vysta, Kad ošiančiam sode ant liudinčio tako Dažniua ir dažniua gelsvas lapas užklysta.

Užklysta, sustingsta ir miršta be balso, Be skundo, be skausmo nebylio Ir pilki šešėliai pakluonėmis slenka, Lyg skaidrios svajonės žydet nusivylę...

Lyg amžių klajunai, užburti bejėgiai, Pamilę tik gelstančio vakaro dainą, Palaiminę žemės nerimstantį bėgį Ir kelias ir griuva ir svyra ir eina...

Taip skrenda į dausas tie mėlyni paukščiai, Taip vasarų aidas palangėmis krykščia Ir svyra prie krykelių vasaros džiaugsmas,

Ir blyksta šešėliai dienų vakarykščių... P. Zablockis.

Nežinomais Keliais

Kur einam mes, į kokią šalį? Kur plaukia užianti minia?... — Nežino niekas, tik savo dalį Tepaskandys okeane...

Triukšmingai plaukia minių minios Iš praeities pilkų miglų — Mes — pakeleiviai be nakvynės, Mes tik svečiai gudžių naktų...

Ateinam mes ir vėl nueinam Ir nebegrįžtam niekadoms, Ant žiedų erkščius išmainom, Ant perlų — deimantus ramos...

Prabėga metai mus' ir dienos Nuplaukia srauniu upeliu, Nužydimė, lyg tos purienos, Užklydę nežinios keliu...

Nudžūngam ošiančiais varpeliais, Švelnučiais vasarų žiedais, Nuženkinam jų bėgį metas Ir vėl — nežinomais keliais... P. Zablockis.

Greit Praeis Žiemužė

Greit praeis šalta žiemužė, Sutirps sniegas ir ledai; Nutils vėjai kur taip užė, Juoksis saulės spinduliai. Žydės gėlės, čilbės paukščiai, Žaliuos pievos ir laukai. Tai bus laimė, tai bus džiaugsmas, Kai mirgės žiedų žiedai. Vėl draugai linksmi dainuosim, Vėl valiuosim po lankas, Nuo žibučių, nuo purienų Krėsim žvilgančias rasas. Myk. Zablockis.

Ėjau Laukais

Ėjau laukais lyg paklydęs ir vienas. Ir beržų kvapą gėriau kaip parazitas koks, nes juk sieloj pražydo dienos ir pavasariai po vieną sprogsčia.

— Jaunyste, — tariau sau patylomis, — sulą varvina beržas ir klevas... Tai kas, kad širdis meilėn nuklydo kiek, bet grįžš ji ir gyvens ji tolumas.

Ir jaučiu pro beržo šakas tylią aimaną: — Liudėsime, drauge, abu. Gyvensime laime — nelaime; gyvensim gyvybe, gyvensime du... Antanas Virbickas.

Ko Dangus Rymo

Mane erdvės platybė siaučia — aš liudnas ir dainuoju... Ar žino, kas mane ar jaučia: kodėl, kodėl siela dejuoja?...

Ne vieną kartą dangaus klausiau: kodėl sustingęs, dangau rymai, poetam giedant kodėl nerausti — tavęsp juk skamba rymų rymai?

Dabar žvaigždėtas blankus ir juodas tarytum viskas dangų nurimo. Ne vieną kartą aš tavęsp klausiau — kodėl sustingai, kodėl taip rymai?... Antanas Virbickas.

Ilguios...

Ilguios aš vasaros saulelės, Ilgiuos brangių laikų. Drebu, ti vienišas berzelis, Ir daros man klaiku.

Ilguios pavasario žibučių, Verkšlendamas gailiai, Ir negaliu užmiršt akučių, Kur šypsosi meiliai.

Ilguios dienelių kukikystės, Kurios jau nebegrįžš, Nes jos nubėgo į bedugnę... Ir kas man iš garbės?... Eug. Matuzevičius.

Arėjų Daina

Dirvonuose švilpauja vėjai dirvonuose usnys kerėja, dirvonai pasilgo arėjų lyg giria rudeno vėjų.

Dirvonai apaugo karklynais, karklynuose vakaro rukai. Arėją apkaustė grandiniai, dvasią jo prislėgė murai.

Suvertė dirvonuose vagą ne vieną lysvės žemės krutinėj gulėjo. Žvangėkit grandiniai šiandieną ant rankų ir kojų arėjų.

Už tekančią saulę, už gražų rytojų, grandinius uždėjo ant arėjų kojų, kam tėviskės laisvę jįsai pamėjo ir plėšti žalsvuosius dirvonus pradėjo. Pr. St-panavičius.

Prie Laimės Durų

Prie laimės durų aš stovėjau, Bet atdaryt jų negalėjau, Todel jas beldžiau, klabenau, Išlaužti mėginau

Ir pasiimti kas žadėta — Laimužės dalį neregėtą. Bet man, iš lauko ir vidaus, Iš požemių ir iš dangaus, Susispietė laumių minia,

Ir pasitarę nežinia, Sutrukdė laimę pamatyt, Ir į akis jai pasakyt, Kad aš neadaug iš josios noriu.

Žmoniją noriu aš mylėt, Varguose jai padėt. Tad, laime, duok jėgų... Suteik gavinančių diegų!...

Ir čia man laumės tarė: „Jei tu iš laimės tiek tenori, „Tai kam duris dar baladoji? „Žinok — žmonijai dirbti, „Tai reik kentėt; „Turi savęs išsižadėt!... „Jei ten matai sau laimę „Tai žengk — pamynęs baimę „Ir laimės šičia nieškok“.

J. Krukonis (J. Dziemedėlis)

